

FENOMENI ► Akademija pravnih znanosti Hrvatske organizirala skup o suvrem

Masovna proizvodnja terorizma

Željko KRUŠELJ

Nesporna je činjenica da je terorizam nakon 11. rujna 2001. najveća prijetnja svjetskom miru, ali i gospodarskom razvoju. No, njega je teško definirati, a kamoli se protiv njega uspješno boriti. U recentnoj pravnoj i politološkoj literaturi postoji oko 150 definicija terorizma, od kojih su mnoge u međusobnoj kontradikciji. S druge strane, u svijetu danas djeluje oko 600 terorističkih skupina, od kojih barem četvrtina ima više od tisuću članova. Štoviše, situacija u Iraku, Afganistanu ili Izraelu dovodi i do toga da terorizam postaje dio svakodnevice, čak i način življenja. Najtragičnije je to što se terorizmu kao fenomenu ne nazire kraj.

Te su spoznaje navele Akademiju pravnih znanosti Hrvatske da u suradnji sa zagrebačkim Pravnim fakultetom organizira znanstveni skup na temu »Novi obzori suvremenog terorizma i antiterorizma - hrvatsko motriš-

čiji je jedini »griješ« što su građani države, ili članovi određene ideološke, nacionalne ili vjerske skupine, koja je protivna ciljevima koje teroristi postavljaju. Razumljivo je da takav način zadovoljavanja »pravde« zapravo stvara i nove nepravde, ugrožavajući prava svih onih koji se s njima ne slažu. Baš je zato terorizam tako zamršeni fenomen, pa se rješenja za njegovo prevladavanje moraju tražiti isključivo političkim sredstvima, odnosno eliminacijom uzroka koji do njega i dovode. Uporaba represije, naime, ne samo da je nedemokratska, nego najčešće stvara »mučenike«, utječući na još masovnija regrutiranja terorista. Na teroriste ne može bitnije utjecati ni kaznena politika, kako to napominje dr. Željko Horvatić, jer su se pristajanjem na tu ulogu »sami osudili na smrt«.

Kad je riječ o prototerorističkim politikama, i tu ima puno kontroverzi. Bilandžić naglašava kako se te politike nerijetko oslanjaju na terorističke metode. U tom je kontekstu naveo poznati slučaj Sjeverne Irske,

► **Na skupu su sudjelovali pravni stručnjaci, politolozi, diplomati i predstavnici obavještajne zajednice, a pozdravili su ga i ministri Ana Lovrin i Ivica Kirin**

te«. Na skupu su sudjelovali pravni stručnjaci, politolozi, diplomati i predstavnici obavještajne zajednice, a pozdravili su ga i ministrica pravosuđa Ana Lovrin i ministar unutarnjih poslova Ivica Kirin.

Svi su oni suglasni da je terorizam složeni politički i društveni fenomen, kako je to u uvodu naglasio i dr. Josip Kregar, što znači da se njime ne mogu baviti samo nadležne institucije i represivne službe. Teroristi se u pravilu osjećaju obespravljeno, osiromašeno i potlačeno, obično se smatraju izabranim »borcima za slobodu«, pa time i opravdavaju svoje djelovanje prema svima koje smatraju suodgovornima za takvo stanje.

Svrha terorizma nije nasilje, kako se to ponekad tumači, nego je ono samo najučinkovitije sredstvo za postizanje političkih ciljeva. Terorizam djeluje ponajprije psihološki, dakle na najšire mase, što znači da mu glavna meta nisu uže političke ili vojne elite. Masovna proizvodnja straha, naglašava dr. Mirko Bilandžić, ključno je sredstvo kojim terorizam utječe na političke promjene: »Zastrašivanje izvođenjem budućeg terorističkog čina ima veći psihološki učinak od straha zbog trenutno izvedenog. Buduće zastrašivanje uključuje fizičke prijetnje, ali i prijetnje političkoj, socijalnoj, ekonomskoj i psihološkoj stabilnosti i zadovoljstvu ljudi«. Na taj način ugroženi građani prisiljavaju vlastite političke elite da krenu u promjene koje bi smanjile opasnost od nove eskalacije nasilja, kaže Bilandžić.

Iz toga proizlazi i cinična spoznaja da su tisuće ubijenih i ranjenih u terorističkim akcijama u osnovi kolateralne žrtve,

gdje službeni London i sjevernoirске lojalističke organizacije i nadalje imaju strategiju »teroriziranja terorizma«, producirajući tako vječitu spiralu nasilja. Ipak, baš primjer te britanske pokrajine, tvrdi Bilandžić, dokazuje da se terorizmom mogu ostvarivati politički ciljevi, što većina zapadnih demokracija formalno ne želi priznati. Mirovnim sporazumom iz 1998. ostavljena je, naime, mogućnost da se u budućnosti na demokratski način ipak može promijeniti državopravni status Sjeverne Irske. Drugi je primjer sada već pokojni Yasser Arafat koji je desetljećima smatran teroristom, pa mu je zabranjivan čak i pristup zgradi Ujedinjenih naroda, da bi naposljetku bio tretiran kao državnik i mirotvorac.

Dr. Davor Derenčinović pozabavio se nelogičnostima u definiranju i tretiranju terorizma, ovisno o zemljama i političkim grupacijama. S jedne strane, po nekim bi se definicijama među terorističke skupine mogle ubrojiti čak i mirovne i ekološke skupine poput Greenpeacea.

To ukazuje na činjenicu da se na račun terorizma mogu prikrivati ili opravdavati razni državni interesi, odnosno da su moguće manipulacije, poput onih da se pod izlikom borbe protiv biološkog, kemijskog i atomskog oružja mogu okupirati suverene zemlje u cilju ovlada-

vanja energetskim potencijalima.

S druge strane, napominje Derenčinović, arapske zemlje i europske zemlje, uključujući SAD, ne mogu se sporazumjeti oko tretmana državnog terorizma. Za one prve između takvog terorizma i djelovanja Al-Qaide

◉ **Josip Kregar:** Terorizam je složeni politički i društveni fenomen

◉ **Mirko Bilandžić:** Terorizam djeluje ponajprije na najšire mase

◉ **Željko Horvatić:** Pristajanjem na tu ulogu teroristi su se »sami osudili na smrt«

◉ **Hrvoje Kačić:** U borbi protiv terorizma ima mnogo nedosljednosti